

УДК 378.937 : 37.017 : 37.034

ЗМІСТОВІ ДОМІНАНТИ ВИХОВАННЯ ЯК ПРОЦЕС СХОДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

Г. Ф. Пономарьова

В статті розкрито змістові домінанти виховання як процес сходження особистості майбутнього педагога до духовно-моральних цінностей. Досліджено провідні наукові доробки з питання виховання майбутніх педагогів в освітньому процесі вищого навчального закладу. Визначено зміст громадянського виховання як основи формування патріотизму особистості. Схарактеризовано інтелектуальне і професійне становлення майбутнього фахівця в освітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу. Обґрунтовано моральні та духовні аспекти вихованого процесу як єдиної системи підготовки майбутніх педагогів.

Ключові слова: змістові домінанти, виховання, громадянськість, патріотизм, професіоналізм, інтелігентність, моральність, духовність, людинотворчість, духотворчість.

Духовне відродження українського народу можливе завдяки збереженню національних культурно-історичних традицій і сповідуванню загальнолюдських цінностей. Також у суспільстві, державі відчувається об'єктивна потреба в громадянах, спроможних до їх сприйняття, збереження та збагачення. Система освіти є одним із найбільш важливих факторів досягнення цієї мети, підготовки поколінь до відтворення культурних цінностей. Вирішення зазначеного завдання не може бути забезпечено тільки предметною, спеціальною підготовкою майбутнього фахівця: освіта відповідатиме вимогам сьогодення і стане повноцінною лише в тому випадку, коли її зміст визначатиметься виховними цілями. Отже, загальною проблемою вищої школи України є пошук найбільш ефективних шляхів, способів і технологій виховання студентської молоді, підготовки її для різних галузей життя суспільства, для виробничої сфери. Одним зі складників цієї проблеми є визначення нової місії сучасного педагога.

Ідеалом виховання на сучасному етапі є високоосвічена, професійно компетентна, усебічно розвинена особистість, яка наділена

глибокою національною свідомістю й державницькою відповідальністю, інтелектуально-творчими, духовно-моральними й естетичними, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, кмітливістю, винахідливістю та ініціативністю [9]. Гармонійна єдність названих світоглядних якостей людини свідчить про високий ступінь сформованості в неї наукового світогляду.

Обґрунтування гуманістичного, людиноцентристського підходу до виховання здійснили А. Алексюк, Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанський, В. Беспалько, О. Вишневецький, І. Зязюн, А. Макаренко, В. Сухомлинський.

Концептуальні засади національного виховання висвітлюються в працях М. Євтуха, П. Ігнатенка, В. Кузя, О. Любара, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської та ін.

Дослідниками репрезентовано певний досвід вивчення й упровадження педагогічних технологій в освітній процес вищих навчальних закладів. Так, наукові розробки щодо вдосконалення технологій виховання особистості висвітлено в працях І. Беха, М. Євтуха, Л. Кондрашової, В. Коцура, В. Лозової, В. Мірошніченко, М. Роганової, О. Соколова, Р. Сопівника, Т. Суценко, Г. Троцько, Г. Шевченко.

Загальнотеоретичні питання організації виховного процесу у вищих закладах освіти досліджували В. Айнштейн, П. Бабочкін, Н. Басов, Є. Белозерцев, Л. Боденко, М. Боритко, О. Дорошко, І. Ільїнський, В. Кагерманьян, В. Лісовський, Л. Лесохіна, Л. Мафтин, О. Пономарьов, К. Платова, В. Фортунатов та ін.

Метою нашої статті є розкриття змістових домінант виховання в процесі сходження особистості до духовно-моральних цінностей.

Кожен вищий навчальний заклад, визначаючи змістові домінанти виховної роботи, ставить перед собою конкретні завдання, пов'язані з особистісним становленням студентської молоді – майбутніх професіоналів.

Вища школа є могутнім чинником духовного розвитку. В. Вернадський мріяв про створення «вселенської системи освіти», нові форми людської спільноти – «організації народу, який навчається». На думку вченого, людина як особистість – явище планетарне, природне, одиниця виміру ноосфери. У людині міститься все сьогодення, а в особистості – частині космічного сукупного цілого – майбутнє людини. Єдність людства зумовлена його єдиністю. Важливим для особистості є розвиток її почуттів як вираження духовності [2].

У процесі організації життєдіяльності студентів культурно-освітньо-виховний простір потребує системи змістовних домінант, що орієнтують педагогів на розвиток виховання студента – майбутнього педагога.

«Домінанта, як тлумачить філософський словник, – є визначаючий фактор, чинник, що зумовлює протягом того чи іншого часу спрямованість мислення, поведінки та діяльності людини» [11].

Спираючись на аналіз сучасного стану виховної роботи та відповідно до тенденцій розвитку виховної роботи у вищому педагогічному навчальному закладі, урахувавши відповідні методологічні підходи, зазначимо, що до системи основних змістових домінант, на нашу думку, слід долучати виховання майбутнього педагога, насамперед, як *громадянина-патріота, професіонала-інтелектуала, духовної високоморальної людини*.

Зупинимось докладніше на цих домінантах виховання як процесу людинотворчості у вищих педагогічних навчальних закладах.

Відомо, що виховання громадянина й патріота – це формування гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної та національно свідомої людини, наділеної глибокою громадською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими й духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, винахідливістю та ініціативністю [10].

Так, нормативно-правовим документом, що регламентує національно-патріотичне виховання студентської молоді в Україні й акцентує увагу на усвідомленні його найважливішої ролі на сучасному етапі розвитку суспільства, є Концепція національно-патріотичного виховання молоді [8]. У ній наголошується на утвердженні патріотизму та національної самосвідомості молоді, поглибленні процесу формування основ гуманістичного світогляду; пріоритетності високих моральних, культурних, національних і загальнолюдських цінностей, що сприятиме зміцненню духовної, моральної єдності суспільства; формуванні в молоді характерних рис патріота: активної підтримки і розвитку української державності, дотримання Конституції України; дбайливому ставленні до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до рідної культури, мови, національних свят і традицій, збереження та зміцнення власного здоров'я; підвищенні зацікавленості молоді щодо державної служби та служби в Збройних силах України, її готовності до захисту держави, збереження та шанування національної

пам'яті; збереженні стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки; створенні ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді; консолідації зусиль суспільних інституцій у справі виховання молодого покоління.

Пріоритетність національно-патріотичного та громадянського виховання в Україні, на нашу думку, зумовлена трьома основними чинниками: проголошенням України самостійною державою; побудовою демократичного суспільства; інтеграцією України в європейське та світове товариство.

В Україні, як зазначає О. Вар'яненко, національно-патріотичне і громадянське виховання віддзеркалює процес національно-етнічного відродження української нації та передбачає визнання національних цінностей як визначальних. До них належать: українська ідея, що втілює прагнення до державності та соборності, патріотизм і готовність до самопожертви у випадку потреби захисту Батьківщини, почуття національної самоповаги й гідності, історична пам'ять, пошана до державних і національних символів, любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій, повага до Конституції України і до демократично обраних владних чиновників, орієнтація власних зусиль на розбудову держави та прагнення побудувати справедливий державний устрій, протидія антиукраїнській ідеології, прагнення до розвитку духовного життя українців [5, с. 240].

Наступною домінантою виховання як процесу духотворчості у вищих педагогічних закладах є становлення студента як професіонала-інтелектуала.

Професія для кожної людини, зазначає В. Ковальчук, – це її життя, світ, у якому вона живе й удосконалюється, який вона пізнає протягом усього свого свідомого життя, у якому діють свої моральні норми й цінності [7].

Кожна професія висуває до фахових якостей людини свої специфічні вимоги. Тільки сформувавши їх у себе, фахівець стає професіоналом. Без них немає і подальшого професійного вдосконалення.

Професійна підготовка і виховання – це єдиний процес. Виховання, на нашу думку, є складним процесом впливу на особистість, на її майстерність і моральну сутність, на інтереси. Воно сприяє інтелектуальному розвитку, охоплює всю сукупність елементів навчання, виховання і професійної підготовки.

Формування професійних якостей у поєднанні з фаховими знаннями, уміннями, навичками – це і є змістовною стороною процесу виховання студентів у вищих навчальних закладах.

Не зменшуючи значення фундаментальних знань педагога, уважаємо за необхідне акцентувати увагу на тому, що підґрунтя педагогічної професії є його ставлення до світу і самого себе, інтелігентність, міра духовного багатства, спрямованість на творення краси й добра, на те, щоб бути корисними для суспільства, на здатність тонко відчувати й розуміти світ.

У процесі набуття системи професійних знань майбутнім фахівцем педагогічного профілю треба розуміти, що знання важливі й цінні лише в «колюдненому вигляді», тобто найвища цінність – це сама людина, її духовний світ, унікальність і неповторність. Справжній педагог повинен пам'ятати завжди: становлення людини – це процес становлення людського в людині! Людське для людей – це не тільки, а іноді й не стільки знання, скільки «душа», внутрішній світ людини, її унікальність, творчі здібності, соціальна і професійна біографія [10].

Виховання студента як професіонала-інтелігента тісно пов'язане зі структурою й найважливішими складовими його професійної педагогічної діяльності та враховує необхідні для її здійснення особистісні якості, практичні вміння і навички – проєктувальні, адаптаційні, організаційні, мотиваційні, комунікативні, пізнавальні, а також навички контролю і самоконтролю. Зважаючи на це, надзвичайно важливі прикладні вміння та навички, діяльно-практичні вияви особистості студента, що відображають його ставлення до реалій професійної діяльності і свого існування. Про складність такого завдання писав ще психолог Л. Виготський, наголошуючи, що всяка теорія виховання висуває власні вимоги до людини.

Тому виховання студента як професіонала повинно спиратися на становлення його творчої особистості, тобто орієнтувати на розвиток: методологічної, дослідницької культури; творчих, дослідницьких умінь і здібностей; нахилів як до індивідуальної, так і до колективної творчості у сфері педагогічної діяльності; спроможності творчо, системно застосовувати знання у вирішенні професійних теоретичних і практичних завдань, що складають її педагогічну майстерність [6, с. 232–240].

Виховання студента як інтелігентної особистості зорієнтоване на розвиток: високої культури спілкування й поведінки; високого рівня ерудиції; естетичної, художньої культури; системності й критичного

мислення; прогресивних поглядів і переконань; толерантності й поважного ставлення до людей іншої національності та інших поглядів і переконань; здатності до збереження кращих рис і традицій українського народу.

Наступною домінантою виховання студента – майбутнього педагога є становлення його як духовної високоморальної особистості.

Духовність, за визначенням Л. Буєвої, є інтегральна якість, що належить до сфери смисложиттєвих цінностей, які визначають зміст, якість існування й образ людський у кожному індивідові [4].

Поняття духовності, на наш погляд, здебільшого характеризується здатністю людини до безкорисливої любові, жертвовності, безмежної мудрості, свободи. Ці особливі стани душі насамперед передбачають розвиток у собі вищих моральних якостей, сумління, здатності усвідомлювати світ як загальну гармонічну цілісність і жити в гармонії з ним.

Духовність – це органічна якість істинної культури. Як особливе ставлення до світу, вона виникає з усвідомленого або неусвідомленого переконання в тому, що в усесвіті є дещо більш високе, ніж матеріальні цінності, і це може бути перевірено емпіричним шляхом, досвідом.

Як визначає Г. Шевченко, духовність є відбиттям внутрішньої гармонії людини, натхненням душі, великої Мудрості, внутрішньої сили особистості, що вміщує в собі красу і гармонію світу, єдність думок, почуттів і вчинків, моральні імперативи [12].

Виховання майбутнього педагога як духовної особистості означає сформованість у нього таких особистісних якостей: любові до людей, терпимості, емпатії, розуміння цінності й неповторності кожної людини, значущості держави, її культури, традицій, недоторканості людського життя, права, культури. Адже, як зазначає академік І. Бех, виховання духовно зрілої особистості, у якої поняття добра, совісті, обов'язку набули непохитності, стали власними ціннісними орієнтирами, є головною метою сучасної освіти [3, с. 29].

У практичній діяльності педагога духовність виражається в реалізації відповідних цінностей. Системоутворювальним чинником духовності майбутнього вчителя, вихователя є процес самореалізації особистості, який передбачає її готовність і здатність до опанування, сприйняття та розповсюдження духовних цінностей як людинотворчого та духотворчого освітньо-виховного процесу.

Перетворення, що відбуваються в соціумі, істотно змінили вимоги до освітньої системи та педагога. Актуалізується проблема розвитку

духовних цінностей та особистісного потенціалу майбутнього вчителя, що визначає його головну місію – збереження, відродження традиційних духовних цінностей, культури як середовища, яке виховує високоморальну особистість; допомагає в успішному формуванні ціннісних орієнтацій учнів. До того ж учитель повинен володіти низкою ціннісних установок: у сфері пізнання – на особистісне знання, на розуміння; у сфері дії – на спільну творчу діяльність, на діалогічне спілкування й на гру; у сфері переживання – на емпатію, толерантність й особистісну рефлексію.

Із позицій нової соціокультурної парадигми особистість педагога в інформаційному суспільстві розглядається як активний суб'єкт, здатний створювати новий простір життя, духовний світ науки, релігії, культури, моральні норми. Проте сучасний учитель навіть у розвиненому інформаційному суспільстві залишається живим співрозмовником, наставником, із яким здійснюється взаємодія, що формує нову людину, спираючись на теплоту, відчуття турботи та відповідальності. Адже професія вчителя залишається й сьогодні запорукою успіху молодого покоління, що об'єктивно перебуває у взаємозв'язку з духовними цінностями.

Збагачення духовності особистості передбачає опанування моральних якостей. Тому виховання студента – майбутнього педагога як високоморальної людини орієнтоване на розвиток: високого рівня моральних якостей (чесності, відповідальності, обов'язковості, доброзичливості); моральної культури, що містить розуміння високоморальних національних загальнолюдських цінностей; гуманістичних поглядів, переконань і світогляду. Це, як зазначає Т. Авксентьева, засвоєння особистістю моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань, дотримання їх як звичних форм особистої поведінки [1].

Отже, духовність пов'язана з моральністю, вони є важливими характеристиками особистості. Духовність у цьому контексті визначається як спрямованість людини відповідно до обраних цілей, ціннісна характеристика свідомості. Моральність є результатом дії, сукупністю загальних принципів і норм поведінки людей по відношенню один до одного й суспільства. У поєднанні вони є основою внутрішнього світу особистості, оскільки духовність – вектор її руху (самовиховання, самоосвіти, саморозвитку) [1].

Духовність і моральність існують у нерозривній єдності, якщо ж вони мають суперечності, починається руйнування і навіть розпад

особистості. Зв'язок моральності з духовністю – єдина запорука її істинності й міцності. Очевидно, що етична культура, яка є основою духовності та моральності людини, повинна бути властива кожному педагогу.

В Україні здавна ставили надзвичайно високі вимоги до моральної сутності людини, її порядності, чесності, совісності, правдивості, справедливості, працелюбності, гідності, честі, дотримання слова, вірності (громадянської, товариської і подружньої); її ставлення до інших людей – поваги до старших, свого роду, тактовності, толерантності, підтримання гуманних стосунків, гостинності; поваги, любові до вільної праці, її шанування, поважного ставлення до хліба, відданості рідній землі.

Таким чином, саме сфера змістових домінант таких як патріотизм, громадянськість, професіоналізм, інтелігентність, духовність та моральність майбутніх педагогів виявляється у фокусі уваги, коли йдеться про сутність професійного виховання. Професійне виховання постає як цілісний процес формування особистості студента, його мотиваційно-моральної сфери, фундаментальних знань, духовної культури.

Педагогічна діяльність вимагає постійної творчої готовності, пошуку нетривіальних і в той же час оптимальних рішень у нестандартних професійних ситуаціях, стійкого самовизначення в духовних цінностях. Тому найважливішою запорукою успішної діяльності педагога в умовах сучасного суспільства стає особистісний потенціал, що включає широке коло якостей, рис і властивостей. Потенціал педагога як особистості надає можливість і здатність жити внутрішньо багатим життям, ефективно взаємодіяти з оточенням, бути продуктивним, ефективно впливати, успішно розвиватися. Крім того, потенціал педагога визначає здоров'я – психічне, душевне, особистісне й психологічне, смислове наповнення життя (інтереси й стимули жити, сенси життя, улюблена справа); інтелект загальний та емоційний. Але для педагога те чи інше поєднання цих внутрішніх складових має особливе значення, оскільки визначає такі зовнішні показники, як вияв культури та свободи, добровільну відповідальність, демонстрацію життєвої стратегії та ціннісних орієнтацій, бачення перспектив, необхідних для духовного виховання молодого покоління. Відмінною рисою майбутнього педагога можна вважати і його готовність до інноваційного впливу на нове покоління. Сучасний педагог – це всебічно ерудована, духовно розвинена особистість. Він досконало

володіє професійними знаннями, інтелігентний, має глибокі соціальні уявлення, розвинені естетичні почуття, високі моральні якості, шанує свою національну спадщину та світові досягнення людства.

Тож усе це можливо тільки за умов підвищення значущості загальнокультурної складової вищої педагогічної освіти та створення відповідної системи виховної роботи, наповненої ціннісно-смісловим високоморальним духовним змістом відповідно до визначених змістових домінант.

Література

1. Авксентьева Т. А. Формування моральної свідомості студентів вищих педагогічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Т. А. Авксентьева; Вінницький держ. пед. ун-т імені М. Коцюбинського. – Тернопіль, 2005. – 198 с.
2. Бані-Ісса Х. М. Дж. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Бані-Ісса Халдун Мохамед Джабер; Луган. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2002. – 186 с.
3. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості : в 2-х т. / І. Д. Бех. – Чернівці : Букрек, 2015. – Т. 2. – 640 с. – (Школа майбутнього).
4. Буева Л. П. Духовность и проблема нравственной культуры : по материалам круглого стола «Духовность, художественное творчество, нравственность» / Л. П. Буева // Вопросы философии. – 1996. – № 2. – С. 3–9.
5. Вар'яненко О. Б. Громадянська освіта і європейський підхід / О. Б. Вар'яненко // Постметодика. – 2001. – № 2. – С. 15–19.
6. Гузій Н. В. Педагогічна творчість / Н. В. Гузій, Д. В. Щербина // Образотворче мистецтво: освітньо-професійний комплекс: галузь знань 0202 – Мистецтво, напрям підготовки – Образотворче мистецтво освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.020205 «Бакалавр мистецтва»: посібник / упоряд. : О. Л. Шевнюк, Л. В. Плазовська, О. І. Бараболя ; за ред. д-ра пед. наук В. І. Бондаря. – К. : НПУ, 2012. – С. 232–240.
7. Ковальчук В. І. Формування культури праці учнів ПТНЗ художнього профілю: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ковальчук Василь Іванович; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2005. – 280 с.
8. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді [Електронний ресурс]: додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641. – Режим доступу : <http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contsepciya.pdf>. – Назва з екрана.
9. Про Національну доктрину розвитку освіти [Електронний ресурс]: указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002/>. – Назва з екрана.
10. Пономарьова Г. Ф. Нові підходи до проблеми морального виховання особистості / Г. Ф. Пономарьова // Наукові записки кафедри педагогіки : зб.

наук. праць / Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, Ін-т сходознавства і міжнародних відносин, Харківський пед. коледж. – Х. : Основа, 2006. – Вип. XVI. – С. 183–189.

11. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
12. Шевченко Г. П. Педагогіка духовності / Г. П. Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць. – Луганськ : вид-во СНУ ім.і В. Дала, 2004. – Вип. 1. – С. 3–9.

СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЕ ДОМИНАНТЫ ВОСПИТАНИЯ КАК ПРОЦЕСС ВОСХОЖДЕНИЯ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА К ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫМ ЦЕННОСТЯМ

Г. Ф. Пономарева

В статье раскрыты содержательные доминанты воспитания как процесса восхождения личности будущего педагога к духовно-нравственным ценностям. Исследованы ведущие научные труды по вопросу воспитания будущих педагогов в образовательном процессе вуза. Определено содержание гражданского воспитания как основы формирования патриотизма личности. Охарактеризованы интеллектуальное и профессиональное становление будущего специалиста в образовательном процессе высшего педагогического учебного заведения. Обоснованы нравственные и духовные аспекты воспитанного процесса единой системы подготовки будущих педагогов.

Ключевые слова: *содержательные доминанты, воспитание, гражданственность, патриотизм, профессионализм, интеллигентность, нравственность, духовность, человекотворчество, духотворчество.*

CONTENT KEYNOTES OF UPBRINGING AS A PROCESS OF REACHING SPIRITUAL AND MORAL VALUES OF A FUTURE TEACHER

H. F. Ponomaryova

The article reveals content keynotes of upbringing as a process of reaching spiritual and moral values of a future teacher. Leading scientific works on education and upbringing of future teachers in educational process of a higher educational establishment are analyzed. Content of civil education as a basis of patriotism formation is determined. Intelligent and professional formation of a future specialist in educational process at a higher pedagogical establishment is characterized. Moral and spiritual aspects of upbringing as a unified system of training future teachers are justified.

Key words: *Content keynotes, upbringing, citizenship, patriotism, professionalism, intelligence, morality, spirituality, human-creativity, spirit-creativity.*

Пономарьова Галина Федорівна – доктор педагогічних наук, професор, ректор Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail:hgpa@kharkov.com

Ponomaryova Halyna Fedorivna – Doctor of Pedagogical Sciences (Ed.D.), Professor, Rector of Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail:hgpa@kharkov.com

УДК 37.371.38

ТЕХНОЛОГІЯ КОУЧИНГУ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Н. О. Сайко

У статті аналізуються наукові підходи до поняття «коучинг» у психологічних, економічних та соціально-педагогічних науках, розглядається специфіка використання технології коучингу у соціально-педагогічній діяльності. Доводиться доцільність та ефективність технології коучингу у роботі соціального педагога та розкривається сутність методів коучингу, таких, як «питання-відповідь», консалтингу і процесингу. Особлива увага приділяється сутності та змісту технології коучингу «GROW» та аналізу методики Френка Пьюселіка.

Ключові слова: коуч, коучинг, технології коучингу, методи коучингу.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна система соціально-педагогічної роботи в Україні характеризується постійними змінами на рівні законодавчої бази, які відображуються на специфіці та змісті роботи соціального педагога. Нормативні державні документи, що спрямовують розвиток освіти в Україні, основними орієнтирами визначають перехід від особистісно-відчуженої до інноваційної, суб'єктноцентрованої освіти. Тому соціальний педагог має уміти організувати свою роботу на основі особистісно-зорієнтованої педагогічної парадигми, при цьому використовувати інноваційні підходи та враховувати сучасні вимоги суспільства. Одним із таких підходів є технологія коучингу, як інструмент розкриття потенціалу